चक्षुषो रूपसम्पन्नाः सृजन् सोऽप्सरसः प्रभुः। नासिकाग्राच्च गन्धर्व्वान् सुवाचः सुप्रवादितान्।
गानप्रभासं संचक्रे गन्धर्व्वाणां विशेषतः। अन्येषाञ्चैव विप्राणां गानं ब्रह्मप्रकाशितं।
पद्भ्यां सृजति भूतानि गतिमन्ति ध्रुवाणि च। नरकिन्नरयक्षांश्च पिशाचोरगराक्षसान्।
गजान् सिंहांश्च व्याघ्रांश्च मृगांश्चैव सहस्रशः। तृणजातीश्च बहुधा भावहेतोश्चतुष्पदान्। ११७९५
ये तु हस्तान्निखादन्ति कर्म्मप्राप्तेन हेतुना। हस्तेभ्यः कर्म्म ससृजे मन्तव्यं मनसा तथा।
पायुना स विसर्गञ्च भूतानां सुखमिच्छतां। उपस्थाने तथानन्दं पञ्चेन्द्रियसमाधिना।
हृदयादसृजद्गा वै बाहुभ्यां पक्षिणस्तथा। अब्जानि चैव सत्त्वानि वेशैस्तैस्तैः पृथग्विधैः।
ऋषिं त्वङ्गिरसञ्चैव मुनिं ज्वलिततेजसं। ब्रह्मवंशकरं दिव्यं व्यतिरिक्तषडिन्द्रियं।
भ्रुवोऽन्तरे जनयते योगाद्योगेश्वरः प्रभुः। ब्रह्मवंशकरं दिव्यं भृगुं परमधार्म्मिकं। ११८००
ललाटमध्यादसृजन्नारदं प्रियविग्रहं। सनत्कुमारं मूर्द्ध्नश्च महायोगी पितामहः।
अभिषिच्य तु सोमञ्च यौवराज्ये पितामहः। ब्राह्मणानाञ्च राजानं शाश्वतं रजनीचरं।
तपसा महता युक्तो ग्रहैः सह निशाकरः। चचार नभसो मध्ये प्रभाभिर्भासयन् जगत्।
स गात्रैर्भगवान् योगात् मनसा सिद्धिमागतः। सृष्टवान् सर्व्वभूतानि स्थावराणि चराणि च।
तत्र स्थानानि भूतानां योगांश्चैव पृथग्विधान्। व्यधत्त शतशो ब्रह्मा सर्व्वभूतपितामहः। ११८०५
एष ब्रह्ममयो यज्ञो योगः सांख्यश्च तत्त्वतः। विज्ञानञ्च स्वभावश्च क्षेत्रं क्षेत्रज्ञ एव च।
एकत्वञ्च पृथक्त्वञ्च सम्भवं निधनं तथा। कालः कालक्षयश्चैव ज्ञेयो विज्ञानमेव च।
इति श्रीमहाभारते खिलेषु हरिवंशे भविष्यपर्व्वणि पौष्करे दशाधिकद्विशतोऽध्यायः॥ २१०॥
॥ जनमेजय उवाच ॥ श्रुतं ब्रह्मयुगं ब्रह्मन् युगानां प्रथमं युगं। क्षत्रस्यापि युगं ब्रह्मन् श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः।
ससंक्षेपं सविस्तारं नियमैर्ब्बहुभिश्चितं। उपायज्ञैश्च कथितं क्रतुभिश्चोपशोभितं।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एतत्ते कथयिष्यामि यज्ञकर्म्मभिरर्च्चितं। दानधर्म्मैश्च विविधैः प्रजाभिरुपशोभितं। ११८१०
तेऽङ्गुष्ठमात्रा मुनय आदत्ताः सूर्य्यरश्मिभिः। मोक्षप्राप्तेन विधिना निराबाधेन कर्म्मणा।
प्रवृत्ते चाप्रवृत्ते च नित्यं ब्रह्मपरायणाः। परायणस्य सङ्गम्य ब्रह्मणस्तु महीपते।
श्रीवृत्ताः पावनाश्चैव ब्राह्मणाश्च महीपते। चारितब्रह्मचर्य्याश्च ब्रह्मज्ञानेन बोधिताः।
पूर्णे युगसहस्रान्ते प्रभावे प्रलयं गताः। ब्राह्मणा वृत्तसम्पन्ना ज्ञानसिद्धाः समाहिताः।
व्यतिरिक्तेन्द्रियो विष्णुर्योगात्मा ब्रह्मसम्भवः। दक्षः प्रजापतिर्भूत्वा सृजते विपुलाः प्रजाः। ११८१५
अक्षराद्ब्राह्मणाः सौम्याः क्षरात् क्षत्रियबान्धवाः। वैश्या विकारतश्चैव शूद्रा धूमविकारतः।
श्वेतलोहितकैर्वर्णैः पीतैर्नीलैश्च ब्राह्मणाः। अभिनिर्व्वर्त्तिता वर्णाश्चिन्तयानेन विष्णुना।
ततो वर्णत्वमापन्नाः प्रजा लोके चतुर्व्विधाः। ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्राश्चैव महीपते।
एकलिङ्गाः पृथग्धर्म्मा द्विपादाः परमाद्भुताः। यातनयाऽभिसम्पन्ना गतिज्ञाः सर्व्वकर्म्मसु।
त्रयाणां वर्णजातानां वेदप्रोक्ताः क्रियाः स्मृताः। तेन ब्राह्मणयोगेन वैष्णवेन महीपते। ११८२०